

G.

Q. II, 109.

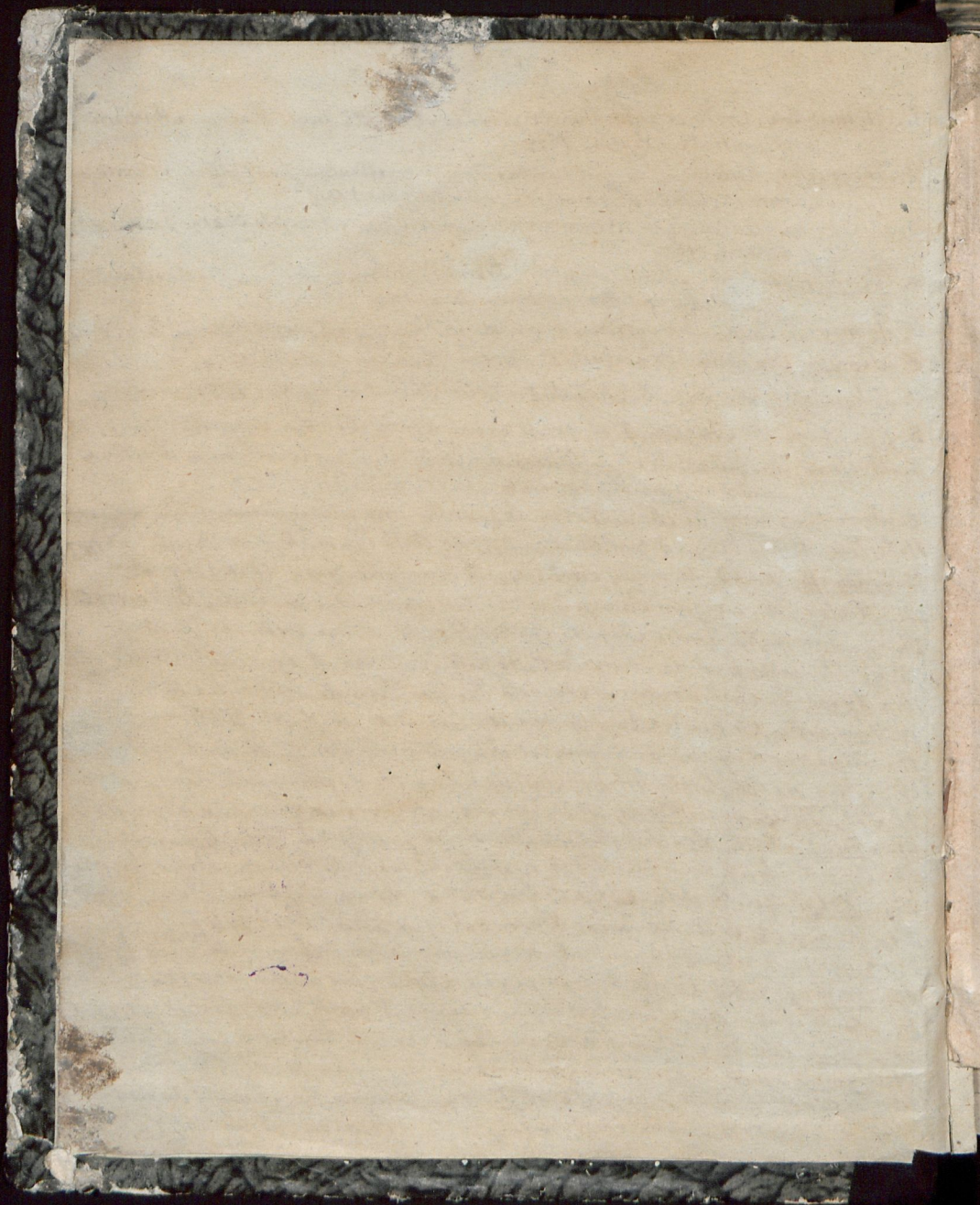
Ant. I, 264. etc.

Conspectus.

1. Albinus, Joh., Oratio in anniversaria memoria obitus illi Princ. Saxoniae Mauricii pronuntiata. Lipsiae 1572.
2. Schumacher, Petr. Aug., De singularibus divinae providentiae documentis in Mauricio Duce et Electore Saxoniae observatis. Lipsiae 1749.
3. Ej. progr. De egregiis divinae provi. signis in divo Mauricio Saxe. perspectis. Lipsiae 1750.
4. Wendler, Joh. Chph., Merita serenorum Saxoniae Electorum ac Durum Lincae Albertinae in ecclesiam ac literas politiores. Jenae 1714.
5. Joener, Jo. Casp., Panegyricum rever. seren. Principis Mauricii Guilhelmi. Senae 1714.
6. Roessig, Car. Gottlob, De Augusto I. Electore Saxoniae. Lipsiae 1784.
7. Schumacher, Petr. Aug., De Augusto I. Electore Saxoniae. Lipsiae 1781.
8. Ej. progr. De Augusto I. ob merita in rem sacram et civilem admirabili. Lips. 1782.
9. Boelmmii, Joh. Gottlob, De Augusto Saxoniae Ducis singulari in litterarum et artium studia amore. Lipsiae 1764.
10. Acad. Lips. progr. De Augusto Elect. Sax. meritis circa religionis reformationem. Lips. 1743.
11. Gottor, Frid. Gottlieb, s. Guo. Chr. Gebhard, De statu Saxoniae tempore Augusti. Senae 1707.
12. Schubertli, Ge. Ad., De meritis Elect. Augusti in iurisprud. Saxon. Lips. 1719. f.
13. Maior, Joh., Exequiae Principi Augusto Duci Sax., Electori etc. habita. Witteb. 1586.
14. Ej. Parentatio Principi Augusto Electori Sax. etc. tertiana facta. Witteb. 1589.
15. Ej. Parentalia anniversaria Duci Augusto Elect. Sax. etc. arundum habita. Witteb. 1588.
16. Mylus, G., Oratio funebris de Augusto Pacifico Justo etc. Wittebergae 1586.
17. Furmanovic, Cr. fun. de Augusto Duce et Elect. Sax. etc. Lips. 1586.
18. Selnecker, Luyfrad. b. d. Singsperger Augusti Jurisprae et Prof. Wittebergae 1586.
19. Albinus, Joh., Oratio Indigne Augusto terho p. ill. ob. anno habita. Lipsiae 1588.
20. Schiller, Zach., et Albinus, Joh., Princ. Augusto Duci Sax. Parentalia Lips. 1586.
21. Mirus, Mart., Vri. Juhl. Singsperger, n. d. p. ill. ob. in Singsperger Caena. Lips. 1586.
22. Ej. Luyfrad. n. d. p. ill. ob. in Singsperger Caena orat. Singsperger et Prof. Wittebergae 1585.
23. Coetzel, Ge., In obitum Augusti Ducis Sax. carmen elegiacum. Wittebergae 1586.
24. Barnes, An. Frid., De Sanna Friderico Magnanimo. Lips. 1747.
25. Kappius, Jo. Erk., De religionis ante ducentos annos in Sax. et Arn. statu. Lips. 1739.
26. Herzog, G. Lad., Oratio de clavis propter Muhlbergam caussa. Jenae 1786.
27. Andt, Gottfr. Aug., Nonnulla de ingenio et moribus Mauricii Elect. Sax. Lips. 1806.
28. Ziegler, Chr. Fr., Prohemium Mauricii Duci Sax. victori iuxta Sivershusam factae etc. Witteb. 1778.
29. Kompe, Mich., Deor. Jacelli in quo Electorem etc. manum et cond. Fridungi. Lips. 1604.
30. Neckenstein, Laur., Synoptica vitae etc. trium Principum Sax. Mauricii Augusti et Christiani. Jenae 1597.
31. Id. 48. Ead. ed. [sic 2. lat. in obitum Jacelli]

119
IOH. GOTTLOB BOEHMII

ACAD. LIPS. H. T. RECT. ET FAC. ART. DEC

DE

A V G V S T I

SAXONIAE DVCIS S. R. I. SEPTEMVIRI

SINGVLARI

IN

LITTERARVM ET ARTIVM STVDIA

AMORE

ORATIO

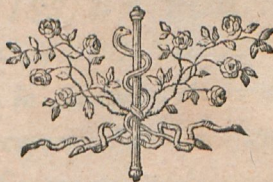
ANTE

LEGVM ACADEMIAE

PRAELECTIONEM

D. XX IVNII A. R. S. MDCCLXIII

HABITA

LIPSIAE

EX OFFICINA HEINSIA

ION GOTTFRIED BOEHM
ADAM RICHARD BOEHM

DE

A V G V S T I

RECHNUNG DER VEREINIGTEN
SCHULEN

IN

WITTEBY ET AL.

1844

O R A T I O

AM

L E G Y M A G A D E M I A

WITTEBY

AM 17. JUNI 1844

VERLAG
VON G. H. WITTEBY

SERENISSIMO PRINCIPI
FRIDERICO AVGVSTO
DVCI SAXONIAE
S. R. I. ARCHIMARESCHALLO
ATQVE ELECTORI
DOMINO SVO CLEMENTISSIMO

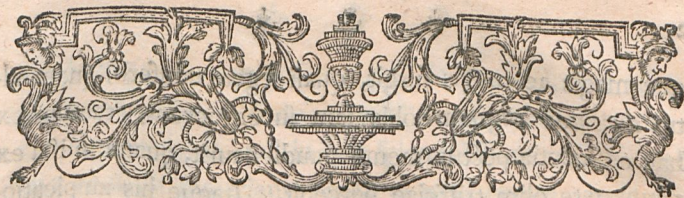
IOH. GOTTLOB BOEHMIVS

Consideranti mihi, quam benigne quantisque cum
significationibus eximia in litterarum atque at-
tium studia voluntatis oblatam a me superioribus mensibus
orationem, SERENISSIME DOMINE, accepisses,
hic tam admirabilis iudicii TVI fauor incitamento fuit, vt
hanc quoque alteram, in Academiae magistratu nuper a me
habitam, vehementer cuperem TIBI consecrare. Si enim
illa TIBI a Viro Summo, qui adolescentiae TVAE ad-
motus est, beneuole commendata, non displicuit ob argumenti
dignitatem, quod Mauricii, Principis Electoris Saxoniae,
meri-

meritissimas laudes praedicaret: profecto ne haec quidem
TIBI ingrata erit, qua ut Augusti Saxonis, prudentissimi
et sapientissimi Principis, laudationem, pro mea facultate,
prosequer, animus me meus, in Maiorum TVORVM
ac TVAE ipsiusmet egregiae indolis virtutisque defixus
admiratione, permouit. Atque illud etiam feci lubentissime,
ut celebrarem dulcissimi beneficii, a Serenissimis Fratribus
TVIS, Principibus indulgentissimis, haud ita pridem in
hanc nostram Academiam collati, memoriam, quae per Ger-
maniam omnem, per exteras nationes propagata, nostrisque
non Annalibus tantum illata, sed etiam in ipsis pectoribus im-
pressa, numquam euanescet. Deum immortalem precibus
maximis oramus atque obtestamur, ut TE, DOMINE,
totamque Serenissimam Domum Saxoniam incolumem at-
que florentem conseruet! Scripsi Lipsiae, d. vi. Kal.
Septembr. A. R. S. CIOIOCLXIV.

ILLVSTRISSIMI COMITES
VIRI DIGNITATE ET DOCTRINA
SPECTATISSIMI
GENEROSISSIMI AC NOBILISSIMI
COMMILITONES

quadriennium exactum est, ex quo primum in hoc magistratu constitutus, hac condecoratus purpura, intra haec ipsa penetralia sapientiae habui ad Vos orationem. Illis temporibus quam misera tot inter ac tantas patriae nostrarumque rerum calamitates, huius Urbis, Academiae huius facies! Quantum, quocumque conuerteres oculos, terroris, quantum metus ac sollicitudinis erat! Quam deserta inprimis Musarum sacra! quam steriles cathedrae! Adeo pauci, qui studia nostra aemularentur, ad nos tum adueniebant, ut idem ego in Academiae rectoria, quemadmodum hodie, rite adeunda novos aduenas vix ac ne vix quidem *triginta* numerarem. Quam civium nouiciorum arctissimam annum quando cum laetiore hac, quae mihi nunc est, in die-

A que

que magis ac magis surgit, quasi segete confero, (nam ultra *ducentos triginta* nobis iam succreuerunt,) tantum ex hac adfluentia pectus meum gaudii haurit, quantum ista ex paupertate olim tristitiae percepit. Itaque his auspiciationibus magistratus mei confirmatus initiis, in hunc locum adscendi: primum vt, quidquid inest illi tum oneris tum dignitatis, rite ac sollempniter susciperem; deinde vt cui tantum tribuere voluistis, Collegae Venerandi, fidem meam reipublicae gerendae ornandaeque palam cum cerimoniarum sanctitate addicerem; postremo vt Vos, Commilitones, si qui Vestrum hortatoris egerent, ad studium doctrinae, non proletariae illius, sed verae atque exquisitae, ad virtutem, ad vitae honestatem elegantiamque, et meo hortatu, et praecipue legum nostrarum praeceptis accenderem atque inflammarem. Est autem haec a maioribus tradita, et a doctissimis prudentissimisque viris huc vsque diligenter seruata consuetudo, vt, ad audiendas istas et cohortationes et leges, animos iuuenum eiusmodi aliqua oratione demulcerent, quae vel propter rei grauitatem, vel propter facundiae vim iucunditatemque eruditus atque elegantibus hominibus non omnino displicere posset. A quo ego more vt ne diuortium facerem, et hoc ipsum magistratus mei officium, quod magnam partem in custodiendis tuendisque maiorum institutis versatur, et meus me animus, rerum nouarum minime cupidus, admonuit. Sequar itaque, quantum in me est, tot tantorumque virorum vestigia, et,
quum

quum eloquentia non possim, rei, de qua differere constitui, magnitudine audientiam mihi facere adnitar.

Ego vero dicendi in hoc splendidissimo ac frequentissimo confesso materiam, quae et mihi parata, et Vobis, Auditores, iucunda sit, unde potius quam e nostro veluti fundo, e Patriae Historiae monumentis, rerum magnarum ditissimis, depromam? Quapropter in deligendo declamationis argumento morem seruabo meum, Vestra benigna suffragatione iterum ac saepius comprobatum, verba facturus de Principe, quem successorem Mauricius Dux Elector Saxoniae nactus est, uti omnium summarum virtutum gloria cumulatissimo, ita inprimis litterarum nostrarum et Academiae nostrae amantissimo. Intelligitis de Augusti, Septemviri Saxonis, singulari in artium studia amore, ad Vos me orationem, utinam rei amplitudini parem, adferre.

Quae quidem res tanta tamque eximia, Auditores omnium Ordd. Honoratissimi, a nobis reuocari in memoriam, ac meritis laudibus celebrari debet hoc inprimis tempore, quo in Serenissimis Principibus nostris, diuinitus patriae nunc concessis, idem litterarum amor, eadem propensissima aduersus hanc Academiam voluntas ita elucet, ut omnium in se non modo ciuium, sed etiam exterorum animos plane admirabundos conuertat. Recens, idque quo inuitatius, eo nobis carius atque honorificentius beneficium est, beneficium tergeminum, a tribus Saxoniae

Ducibus, Iuuentutis Principibus, Clementissimis et Indulgentissimis Dominis nostris, haud ita pridem gratia in nos ea collatum, quam non nisi a FRIDERICI CHRISTIANI et MARIAE ANTONIAE, optimorum ac sapientissimorum Principum, Serenissima Sobole expectaremus. Nam qui per ducentos amplius annos, etiam in summo Principum erga artium et litterarum studia favore, habitus non fuerat Lipsicae Academiae honos, is ei superioribus diebus liberalissime habitus est: videturque fortuna id, quod maioribus nimium diu non tribuisset, nobis tamquam geminato foenore voluisse conferre. Datum enim permissumque nobis erat, vt, (quae felicitas!) simul trium Saxoniae Serenissimorum Principum nomina, aduente Serenissima Ipsorum Matre, Matre Patriae, (quid enim Academiae, quid litteris, in earum fulgentissimum decus ipsa caelo demissa, non adueret?) congratulante omni Aula, omni choro Musarum plaudente, in Academiae Album inscriberemus. Atque litterae publicae, quibus rei tam insolitae fidem ad posteritatis memoriam faceremus, satis eloqui non possum, quanta frontium hilaritate, qua vultus et verborum humanitate, quam lucentis animi propensi significationibus, sint susceptae. Adeo hi nostri Principes a tenera aetate studia doctrinae, quibus egregie erudiuntur, iuuare atque prouehere, adeo huius Academiae priscum decus augere ac splendidius reddere concupiscunt. Academia vero, quasi adflata his beneficiis

gnis fideribus, quidni spiritum resumat? quidni tempora in aurum redeuntia, hoc est, Augusti Saxonis tempora, quibus, vt ipse fuit Princeps litterarum scientiffimus, ita res nostra Principali benignitate floruit, spe atque exspectatione praecipiat?

Sed quamquam a praesentis felicitatis commemoratione aegre oratio sese mea auerti patitur: tamen in proposito maneamus, atque Augusti in artium studia amorem breuiter, quando non licet cuncta persequi, exponamus. Id dum facio, Auditores, qua foletis beneuolentia, diligenter adtendite.

Litterarum ac sapientiae doctrinam maiores nostri, barbari et inculti homines, (vt ille apud Senecam pietatem, probitatem, fidem,) priuata bona putabant esse: Principum gloriam in tractandis et gerendis, quibus innascerentur, armis contineri. A qua opinionis peruersitate longe omnium, iam ante Augusti aetatem, Saxoniae Principes alieniffimi, pacis aequae ac belli artibus semper eminuerunt. Sed ne longius exempla arcessam, Fridericus, Imperii Septemuir, cui Sapientis inditum cognomentum, item Georgius Barbatus, Dux Saxoniae, exquisita artium optimarum scientia ita imbuti, ita conspicui erant, vt istius laudis amplitudine perpaucos, ex omnium Principum numero, sua aetate pares haberent. Nam Georgio quis tum inter Principes non modo Germaniae, sed cultiffimae Italiae, aut studiosior litterarum, aut intelligentior? Inprimis Latine

tine sic sciebat, vt et Alberti patris res praeclarissime gestas digne perscribere adgrederetur, et epistolis doctis atque elegantibus Erasmos, Bembo, Sadoletos (quales quantosque viros!) in sui venerationem pertraheret. Ad hoc eruditi Principis perfectissimum exemplum Henricus frater, Saxoniae Dux, Mauricium et Augustum, Principes Iuuentutis, informandos, atque omnis liberalis doctrinae praeceptis erudiendos constituerat. Ea tempestate Fribergae in Hermunduris, quae tum ciuitas sedes Henrici Ducis erat, meliores litteras magna cum sui nominis fama Iohannes Riuius, praestantissimus vir, profitebatur²²: cuius disciplinae Augustum (nam de Mauricio nuper dixi,²³) ita traditum commissumque accepimus, vt ne publicis quidem scho-

²² Conf. Vita Ioh. Riuii, a GEORG. FABRICIO scripta, atque Opp. Theol. Riuii praemissa: item MELCH. ADAMVS in vitis Germanorum Philosophorum, p. 147 fqq.

²³ Vid. Oratio de Mauricii, Ducis Electoris Saxoniae, in Academiam Lipsicam insigni fauore.

²⁴ FABRICIVS Epist. ad Riuium scripta, in Riuii Opp. Theol. p. 884. *Te in aulam Ducis Saxoniae Henrici amplo honestoque stipendio vocatum, eiusque Augustum, summae spei atque egregiae virtutis filium, singularemque Principem tuam in fidem disciplinamque traditum, ex alio-*

rum litteris magna cum voluptate intellexi: quae tamen vberior multo erat futura, si tuis potius ea de re factus certior fuisset: praesertim quum post illud tempus, quam ex patria sum in Italiam profectus, nihil neque a te, neque de te, praeter hoc vnum acceperim. Diu itaque incertus fui, quidnam potissimum facerem. - - Postquam autem ad rationem hoc totum reuocare coepi, gratulandum existimavi neque solum tibi, verum etiam patriae nostrae, atque ipsis litterarum studiis: tibi quidem, quod mirificam occasionem nactus sis primum eius facultatis in bonis litteris, quam

scholis abesset. *** Enituit autem iam tum in Augusto ea ingenii industriaeque alacritas, cui explendae vnus viri, quantumuis eruditissimi, sufficere doctrina non posset. Itaque in hanc nostram litterarum Vniuersitatem, id maxime temporis mira doctorum hominum adfluentia et celebritate florentem, deductus **** anno supra millesimum quingentesimum quadragesimo, (ex quo talis honos raro habitus nobis fuit,) in disciplinarum atque artium quasi patentissimos campos libero gressu est exspatiatus. Quo studii et industriae ardore id facile est adsequutus, vt, inter sui fastigii Principes, eximia doctrina et incredibili rerum varietate ac copia admirationi omnibus esset. Nec sane loco excelso genitos decet, intra angustos vnus et alterius discipli-

quam tanta industria tantoque usu parasti, explicandae, deinde ostendendae voluntatis in Rempubicam tuae, cuius ornamenta atque incrementa omnibus humanis semper anteponere mihi visus es: patriae nostrae, quam talem ob Principem, ad cuius generosam indolem et heroicam plane naturam, si cultus et liberalis doctrina accesserit, breui florentem beatissimamque fore arbitramur: studiis denique ipsis, maius patrocinium dignitatemque ampliorum sub erudito excolitque Principe habituris: quae studia quamuis multi ex illius ordinis viris magnificiant et admirentur,

incognita tamen atque non percepta vere amplecti atque altius prouehere non solent.-- Quum autem secundum Deum in tua vnus diligentia, fide, sapientiaque positum sit, vt Augustum talem habeamus Principem, qualem cupimus et optamus, hoc est, optimum et doctissimum, omnes curas et cogitationes ad id conferes, omnem alacritatem et industriam excitabis, cunctas denique et animi et ingenii vires experiere, vt spei et expectationi incredibili satisfacias. Conf. MOLLERI Chron. Fribergense, P.I. p. 292.

**** Vid. Memorabilia Saxonica (Sächf. Merckw.) p. 785.

sciplinae cancellos consistere; sed ingenium, ad omnia summa natum, velut quodam doctrinae orbe circumagere, ut, quum omnes bonas artes meliøre sui parte didicerint, eas tanto et liberalius foueant, et altius prouehant.

Iam primum satis constat, Auditores, linguarum studium, praecipue Latinae, quanto magis nunc etiam in scholis et Academiais friget, tanto magis Principum in aulis tum caluisse. * Adeo illis temporibus Latine scire, summis quoque viris maximae laudi dabatur. Itaque Augustus quum ab istius sermonis scientia atque usu iuuenis esset ante abstractus, quam penitus illum hausisset; posthaec aetate prouectior, (scilicet annos natus quadraginta septem,) ad eundem addito quasi gradu reuersus est, excitatus inprimis exemplo Maximiliani secundi Caesaris. ** Hunc enim quotiescumque magnam facundiam Latine differenter audiuit, (audiuit autem saepe numero,) toties talis facultatis comparandae cupidine pectus sibi vehementer accendi animaduertit. Erat autem hic talis tantusque Princeps, tot inter
Rei-

* Vid. IAC. BURCHARDI de Linguae Latinae, in Germania, satis Comment. P. II. c. 4. sqq.

** Vid. IO. CYRIACI L. B. a POLHAIM Oratio, laudata a BURCHARDO loc. com. c. 6. p. 563. Secundum eam ipse BURCHARDVS: Quod, inquit, ad Maximilianum II. Ferdinandi et filium et successorem

dignissimum adinet, hic in linguae Latinae cognitione - tantum profecit, ut expedite et grauitur lingua hac animi sui sensa exprimere deinde potuerit. Quod quum Augustus, Saxoniae Elector, coram aliquando admiratus esset, ita Latinam linguam cognoscendi cupiditate accensus est, ut tantos breui tempore in addiscenda ea pro-

Reipublicae grauissimas curas, Latini pulcritudine sermonis ita captus, ita studiosus recte dicendi, vt, si quando haberetur, vel vnus leuis Grammaticorum praecepti mutandi potestatem inmani se pretio, (centum millia nummum apud quosdam inuenio,) redempturum ingenue fateretur.* In epistolis quidem, ad Principes, fere semper Latina lingua, hominumque opera elegantissimorum, velut Dauidis Peiferi, Cancellarii, est usus.**

Nec vero Latinis tantum litteris, sed etiam (incredibile dictu!) Hebraicis quinquagenario maior studium sub egregio magistro, Elia Huttero, Professore Lipsiense, impendit tam prospero successu, vt intra paucissimorum dierum spatium sacras paginas et legeret adcurate, et satis intelligeret.*** Qua in re non ingenii vis et industriae contentio magis, quam consilii eximia probitas admiranda est atque concelebranda. Nihil enim hic Princeps noster vel in studiis, vel in reliquis pulcerrimae vitae actis ad ostentationem, cuncta ad pietatem, virtutemque, et publi-

progressus fecisse praedicitur. Conf. CHRIST. FRID. WEISSII Vitae Princ. Electorum Saxoniae, p. 159.

* Vid. IO. GEORG. WILKII Epist. praemisla *Nepoti Saxonica*, p. 119. WEISSIVS loc. comm. p. 160.

** DAV. PEIFERI Epistolae publico nomine scriptae, primum edi-

tae sunt cura FRID. GOTTH. GOTTERI, (Ien. 1708. 8.)

*** Vid. ANONYMI de Elia Huttero, auctore Bibliorum Polyglottorum, narratio, in Commentar. de rebus antiquis et nouis Theolog. (*Unschuldige Nachrichten von alten und neuen theologischen Sachen*) An. 1716. p. 392.

B

publicae rei tum sacrae tum ciuilis commoda retulit. Per id tempus, Auditores, ortis inter praestantes rerum diuinarum doctores grauissimis concertationibus, quo penitius ipse caelestem veritatem cognitam habuit, eo magis intemeratam inter suos seruare contendit. Id quoniam inter nos satis constat, certe hoc tempore atque hac actione instituta diligentius commemorare supersedeo: praefertim quum, quod decurrere constitui spatium, longius sit, quam vt in vna re diutius haerere debeat nostra oratio.

Post studium linguarum, Latinae et Hebraicae, in laudatione Augusti, omni liberali scientia conspicui, quidni equidem Historiarum amorem cognitionemque, quam publica doctrina ipse profiteor, praecipuo loco ponam? Si ex sapientissimorum virorum sententia turpe est cuius vel priuatae fortis homini, quid ante se actum sit, oscitanter nescire: fane in Principe historiarum neglectum multo magis esse reprehendum, quis non videt? Est profecto historia Principum schola, vnde, prout sapienter dictum est, sibi suaeque Reipublicae, quod imitentur, capiant; vnde foedum inceptu, foedum exitu, quod vitent: Principum speculum, in quod formandae componendaeque vitae adidua et curiosa diligentia intueantur: Principum denique theatrum, in quo siue ex virtutibus plausum, siue ex flagitiis sibilum posteritatis laturo sunt. Praecipuum quippe munus Annalium Tacitus,* et quis non?

* Ann. III. c. 65.

cenſet eſſe, “ne virtutes fileantur, vtque prauis dictis factisque ex poſteritate et infamia metus ſit.”

Igitur rerum cognitionem Auguſtus, ſapientiſſimus Princeps, non ipſe ſolum ſingulari amore complexus eſt, verum etiam in aliis praeſtantibus viris conſpicuam ornare beneficiis, atque ingenia iuuentutis ad ſtudium aemulandum excitare haud omiſit. Nam in Academia Lipſica primus publicam Hiſtoriae doctrinam, de qua alio tempore curatius ex hoc loco dixi, *** inſtituit, eique Matthaeum Dreſſerum, *** ingenii atque eruditionis laude praecellentiſſimum virum, ita praefecit, vt Grammaticorum ius nullum amplius in hanc velut prouinciam eſſet, opera autem a nemine valde deſideraretur. Fuit enim Dreſſerus proſecto is, qui omnis aevi res memoria dignas mente comprehenſas teneret; qui earum non modo euenta diligenter et adcurate notaret, verum etiam cauſas atque incunabula, plerumque, vt Nili ortus, latentia illa et ab hominum reſpectu remota, ſagaciſſimo ſtudio exquiſita perſpiceret, quique de iis omnibus et perſpicue diſſereret, et grauiter ſcriberet atque eleganter. Nam Graece quoque ac Latine ſcientiſſimus erat, et vtriuſque litteraturae cognitionem doctrinamque proſitebatur. Talem vero, Au-

B 2

dito-

** Vid. Oratio de ſtudii et doctrinae publicae Hiſtoriarum, in Academia Lipſica, ortu, (Lipſ. 1762. 4.)

*** De quo conſ. ADAMI Vitae Germanorum Philoſophorum, p. 495 ſq.

ditores, tam varia tamque excellenti praeditum rerum scientia oportuit esse eum, quem Augustus, ingeniorum intelligentissimus aestimator, probaret iudicio suo, quem sustinendo ornandoque muneri nouo imponeret, quem maiorum egregie factis perscribendis illuminandisque idoneum ratus, *Historici* nomine praeclaro insigniret. Quippe Augustus, vt ante Mauricius, studio praecipue in Historiam patriam tanto ferebatur, vt, Petro Albino teste,* in explicandam Vuittekindeae Familiae originem et incrementorum progressum non exiguas impensas infumeret. Inter alia complura bona illi seculo, Saxoniae, vt quondam Augusti Caesaris seculum Romanis, beatissimo ingenia contigerant decora multa, quorum liberali opera optima artes et disciplinae omnes pulcerrime colerentur, atque Historia inprimis patriae, maximarum rerum plena, etiam orationis splendore illustraretur atque ornaretur. Nam quae ante hanc aetatem, vt de barbaris et inficetis hominibus dicere omittam, vel Georgius Spalatinus, vel alii

* ALBINVS in Progymn. Hist. Saxon. p. 31. Inprimis celebrari hoc loco debet Illustrissimi Principis et Domini nostri, Dni Augusti, atque fratris ipsius, Mauricii, Ducum Saxoniae, et creandis Romanis Imperatoribus Septemuirorum, generosi animi respectus ad ista, et laudatissimum erga Historias studium: qui

et ipsi ad explicandam Vuittekindeae Familiae, (quae inter omnes non modo Saxonicas, sed et Germanicas, facile antiquissima est, quippe ex qua tot Regum, Ducum, et Principum familiae -- adhuc exsunt,) originem et incrementorum progressum, non exiguas impensas contulerunt, vbi in hac re opera doctissimorum Misniae natio-

alii doctrina praestantes viri, litteris ad posterorum memoriam consignarunt, vt magnitudine rerum conspicua ita sermonis, praesertim patrii, nondum ad hanc, quae nunc est, elegantiam culti, quasi sentibus horridiora sunt, quam vt eos, qui delicias quaerunt, inuitare aut retinere possint.

Primus omnium Georgius Fabricius, orator, poeta, historicus, grammaticus plane insignis, (tantus in hoc vno tot laudum concentus erat!) Saxonicae Historiae lumen intulit, et ornatum adiunxit, illis perfectissimis Commentariis, ** quales illustrandis rebus nostris alius nemo est neque ante illum, neque post illum, adgressus conscribere. Adeo praestat nobilissimum opus, quod inde a vetustissimis temporibus ad Augusti Principatum vsque deduxit, et rerum ordine, et veri studio, et orationis nitore, quem et argumenti dignitas, et Principis, cuius auspicio scripsit, auctoritas, et sua ipsius optima voluntas postulabat. Sed age, quid in epistola *** ad Augustum ipse dicat, audiamus.

B 3

mus.

nationis virorum, Georgii Agricolae, cuius scripta Physica Itali non solum admirantur, sed ex iis etiam plurima transcribere non erubescunt, et Georgii Fabricii, Polyhistoris illius excellentis, et argutissimi Grammatici, vt quidam eum adpellant.

** GE. FABRICII Saxoniae Illustratae Libri Nouem, editi sunt

a IAC. FABRICIO, (Lips. 1606. f.) De iis vid. SCHREBERVS in Vita GE. FABRICII, p. 155 sqq. it. STRVVI Bibl. Saxonica, p. 309 sq.

*** Praemissa est Saxoniae Illustratae Libris. Lubet in eandem sententiam hic adicere alium insignem locum ex alia eiusdem epistola, ad Vuolfgangum Meurerum, edita

ii

mus. "In hoc, inquit, scribendi genere, quod mandato tuo suscepi, ne tuae contrarius voluntati viderer, reprehensionem, ut puto, non mereor: sed videant illi, quorum hoc iudicio fecisti. Nam ad munus tam arduum atque difficile accommodatus minime sum, qui iam deinde ab adolescentia in eo versor, in quo minus est alacritatis, multum molestiarum. - Feci tamen, quod iustum fuit: et adhuc fero, quod mihi impositum: nec me vinci patior vlla in re, ut studium meum et voluntatem debitam humili submissione ostendam. Quamuis autem in his terris viri clarissimi multi sunt, qui sapientia, eruditione, usu excellent, qui potuissent negotium hoc melius et splendidius exsequi: tamen, nescio quo fato, ad me delatum est, semper intra parietes, in umbra, in rebus minimis versatum, et iis, qui detulerunt, ingenio, auctoritate, experientia longe imparem." Et omnino doctissimorum homi-

in STRVVII Actis Litt. Fasc. VI. p. 5. *In absolvenda Saxonica Genealogia desudo: in qua mihi duae offeruntur maximae molestiae, quod auctores lego imperitos et barbaros, et quod nullum rerum ordinem inuenio. Nam temporum quoque ipsorum notationes pugnant, circumstantias actionum nullas habent, nullas explanationes consiliorum, quibus mihi, in texenda narratione breui maxime opus esset. - - Interea officium meum non negligo, et quasi fur quidam temporis, celerrime se subtrahentis, nostra studia prouehere et ornare cupio: quibus ego magis delector, quam scribendis Originibus, homo semper obscurus, nec ad vllius rei magnae consilium vniquam adhibitus, ut aliquando sit infamiae futurum magnis nostris oratoribus, qui mihi rem tantam commiserint. Mihi sat est ad voluntatem meam rectam tuendam, quod magistratui meo paruerim,*

minum, in primis Historicorum, tantus tum apud nos, quantum antea numquam, erat proventus. Eam quippe vim, Auditores, in ingeniis, in studiis hominum habet Principis fauor atque adfensus, ut nulla re magis, quam hac lenissima veluti aura, excitentur, foueantur, euehantur. Neque adeo in aula, in sanctiore Consilio Augusti deerant, ut generis, virtutis, sapientiae, eruditionis omnis gloria fulgentissimi, sic cum primis rerum gestarum cognitione praestantissimi viri: hos inter Christophorus Carolouicius e Rubra Domo, Caesarum atque Ducum Electorum Saxoniae amicus, cuius ingenio doctrinaeque tantum Fabricius tribuebat, ut ex illius Commentariis, magno studio et elegantia scriptis, suos quam emendatissimos fieri vellet, diligentissimeque corrigeret.* Haud praetermittam in his talibus celebrare Dauidem Peiferum, Augusti Cancellarium, a quo Lipsicae Origines,** hoc est, huius nostrae Urbis,

erim, fortasse non famae solum, sed vitae quoque periculo.

* FABRICIUS in Epist. ad Viricum Mordisium, — adiecta Saxoniae Illustr. Lib. VII. p. 333. — Mitto ad te Ernesti et Alberti, fratrum Illustrissimorum, res gestas, quantum ego quidem inuestigare potui. Eas, velim, mittas ad virum ornatissimum, omnique genere doctrinae et laudis praestantem, D. Christophorum Carolouicium, ut e suis

Commentariis, quos ipse scripsit, haec nostra fideliter emendet, et hoc patriae tribuat, ut Ducum praestantissimorum facta ad posteritatem fiant illustrata: facturus quidem rem mihi optatissimam, sed se multo magis dignam, patriae vero et optime meritis de ipso Principibus, plane debitam.

** DAV. PEIFERI Lipsia, seu Originum Lipsiensium Libri IV. curante ADAMO RECHENBERGIO (Mersb. 1689. &.)

Vrbis, in qua natus erat, huius nostrae Academiae, in qua litteris erat a Ioachimo Camerario egregie institutus,* res memorabiles omnes vsque ab initio, concinnatae sunt tam pulcre, tam ornate, vt, si latius industriam aut voluisset, aut per negotia potuisset proferre, facile omnium in componenda perpoliendaque Historia Saxonica studium longissime superaturus fuisset. Nec vero Hubertum Languetum, e Burgundis, nobilissima stirpe natum,** Augusti Consiliarium, et ad externos Principes multos oratorem, sine piaculo siluerim. Hic ille vir est, qui belli Gothani, ab Augusto praeclare gesti, luculentam descriptionem posteritati reliquit,** hic est ille, qui epistolas, de rebus sui temporis, ad Augustum, et primarios publicae rei administratos, perscripsit quam plurimas,**** de quibus id, quod de Ciceronis ad Atticum litteris, dictum reperio: “Qui eas leget, non multum desiderabit historiam contextam illorum temporum. Sic enim omnia de studiis Principum, vitiis

* BARTOLVS RICHIVS, Holtshundensis Saxo, in Epist. ad Petrum Victorium, inserta Epistolis clarorum Germanorum ad Victorium, T. I. p. 117. *Vicit meum pudorem tua singularis humanitas, et petitio huius iuuenis, tibi innotescere cupientis, Davidis Pifferi, Lipsici, vt ego tibi eum, carissimum Ioachimo Camerario, nostro praeceptoris, ob studium*

poetices, cuius fuit studiosus admodum, et vtriusque linguae cognitionem, commendare non dubitem. Cui si quid humanitatis, studii, operae tribueris, Ioachimo doctenti bonas litteras, in patria eius, tributum putabis. De aliis eius praeceptoribus, in Academia Lipsica, conf. Vita Peiferi, Origg. Lips. praemissa.

** Conf. Vita Huberti Langueti, aucto-

vitiis ducum, mutationibus reipublicae scripta sunt, vt nihil in iis non adpareat.“ Iam quis mirabitur, Auditores, tantis illas in amoribus ac deliciis fuisse et adhuc esse viris magnis: quorum vnum eumque praeclarum valde, et illustri loco conspicuum, dixisse accepimus: Velle se dierum aliquot facilius famem tolerare, quam in bona copia sua epistolas Langueti non tenere.**** Praeter hos pronum esset, nisi temporis includeremur angustia, rerum scriptores eximios cumplures, vt Ioachimum Camerarium, Casparum Peucerum, Petrum Albinum, Matthaeum Drefserum, commemorare: quibus omnibus Augustus vel ad molienda et perficienda Annalium monumenta auctor et fuafor, vel certe studiorum laudator exstitit.

Consequutus autem erat Augustus hac sua rerum cognitione varia et exquisita inprimis hoc, vt prudentiae laude Principes Europae fere totius antecelleret, consiliumque ipsius, in grauissimis negotiis, et ab multis vehemen-

auctore PHILIB. MARIO, (*de la Marre*) edita ab IOH. PET. LVDOVICO, (Hal. 1700. 12.)

*** Historica descriptio susceptae a C. M. executionis contra S. R. Imperii rebelles, eorumque receptatorem, et captae vrbs Gothae, soloque aequati castris Grimmenstein. (f. 1. 1568. 4. rec. Breae 1735. 4.)

*** Arcana Seculi decimi sexti, f. HVB. LANGVETI Epistolae secretae ad Principem suum, Augustum, Saxoniae Ducem et S. R. I. Septemuirum, editae ab IOH. PETRO LVDOVICO, (Hal. 1699. 4.)

**** Vid. IO. PETRI LVDOVICI Introduct. in rem nummariam Germ. mediae. (ed. Vlmiae 1752. 8.) p. 245.

C

menter peteretur, et apud omnes plurimum valeret. Vnde *arbiter Regum, arbiter Europae, columna Imperii*, non ementitis, sed verissimis atque candidissimis elogii est appellatus.*

Quid vero, Auditores, de iuris, praesertim patrii, studio et intelligentia dicam? quam in Augusto fuisse prorsus egregiam luculentis indiciis haud paucis adparet. Ac primum leges, instituta, mores Germaniae, quibus tot populorum fortuna paret, Imperii tantum robur sustinetur firmaturque, ita animo comprehensas tenebat, ita fideli memoria custodiebat, ita habebat in promptu, vt consentientibus omnium iudiciis esset, vnoque omnium ore vocitaretur *Archium Imperii*.** In Saxoniam autem sua visus est plane Iustinianus aliquis esse;*** ac fuit. Nam et leges tum veteres atque inutiles vel emendauit, vel abrogauit, tum nouas plurimas condidit, et iudiciorum rationem totam correxit, et scholas atque Academias, praesertim hanc nostram, longe ipsi carissimam, remque omnem tum sacram tum ciuilem, omnibus modis stabiliiuit atque ornauit.

Inter

* Vid. WILCKIUS loc. comm. p. 484. item GE. LANI Mausoleum Saxonicum, p. 28 sq.

** WEISSIUS loc. comm. p. 130. Nec quantum laudis Augusto constituent, duo illa litterati orbis lumina

Thuanus et Limnaeus nouerunt, Saxoniam illum suae semper Augustum, verissimum sui nominis interpretem, et sibi semper similem, viuum Imperii Archium, Regni cynosuram, arbitrum Germaniae et Regum vocantes.

*** Vid.

Inter haec litterarum et doctrinae studia animum industriamque ad artificiorum etiam varia genera, ad naturalium inuestigationem rerum, et ad Chymicae artis experimenta conuertit, non vt imperii curas et negotia Principalis fortunae his talibus posthaberet; sed vt, si quid otii relinqueretur, id in cognoscenda re liberali collocaret. Quippe "artium et artificiorum paene omnium, inquit Matthaeus Dresserus, **** fundamenta, rationes et caussas miro acumine inuestigauit. Quin Chymiae etiam cum Paulo Lutero (Martini, is filius erat,) et aliis artificibus operam praeclaram nauauit, vt, quid veri falsique inesset, penitus cognosceret. Eo enim ingenio erat, vt a nemine, qui artem aliquam profitebatur, facile deludi se pateretur, sed artificium ipse perquireret, et veros quidem solidosque artifices amaret, muneribusque adficeret, in deceptores vero seuerè animaduerneret." Iam quod ad Chymicarum rerum adtinet tentamenta, satis constat, Auditores, pretium operae ab Augusto factum esse prorsus eximium. Nam quum in transfundenda metallorum indole et natura saepe cognosset aliorum ingenium et sollertiam, eo vsque tandem ipse peruenit,

C 2

vt

*** Vid. GE. ADOLPH. SCHV-
BERTHI Progr. de meritis Ele-
ctoris Augusti in Iurisprudentiam
Saxonicam.

**** Ifag. Hist. P. IV. p. 469. Au-
gustus autem ipse, in epistola ad Illu-
strem Principem, Vidanum, inter

PEIFERI Epistolas p. 221. *Ample-
ctimur, inquit, artes vitae hominum
vtilis, et in his praecipue eas, quae
summo ingenio et acri studio ex na-
turae arcanis erutae atque indaga-
tae aliquid non vulgare prae se
ferunt.*

vt (quis alii, praeterquam ipsi, rem credere possit?) „ex
 „octo argenti vnciis auri perfectissimi vncias tres, singulis
 „sex diebus, compararet.“ Neque his adqueuit, blan-
 diente conatibus successu: sed rationem certam, „qua ex
 „octo argenti vnciis, senis diebus, puri auri, quod in igni-
 „bus etiam iteratis probum spectetur et integrum, semi-
 „unciae duodecim ducerentur,“ voluit sibi ab Italo homi-
 ne, talium non imperito, explicari.*

Intelligo, Auditores, orationem a me tum propter tem-
 poris angustias, tum propter ingenii mei tenuitatem, con-
 trahendam esse, ne, quum rebus verba exaequare non
 possim, patientia Vestra abutar. Vnum superest, quod si-
 lentio haud praetermittam, Augusti in Mathematicas disci-
 plinas

* Iuvat Augusti epistolam ipsam, ad Franciscum Forrensem, Italum, inter PEIFFERI Epistolas p. 227. hoc loco subiicere: *Litterae tuae, quas ad nos vigesimo die mensis Octobris scripsisti, nobis VIII. Id. Decembr. demum sunt redditae, ex quibus tuam erga nos obseruantiam perspeximus. Cumque artes vsibus humanis vtilis, quae Dei praepotentis beneficio, singulari hominum acutorum ingenio et sollertia, ex naturae abditis eruuntur, mirifice amemus: fieri non potest, quin nobis studium tuum, quod offers, gratissimum sit. Agimus itaque hoc nomine gratias.*

Et quia ante id tempus, ab industriis hominibus, varia experimenta de transfundenda metallorum substantia nobis exhibita fuerunt, iam eo usque in hoc genere peruenimus, vt ex octo argenti vnciis, auri perfectissimi vncias tres singulis sex diebus comparare possimus. Quare neque arti tuae diffidimus, neque difficile esse modum arbitramur, quo in irâ ostendium duae auri vnciae ex sedecim argenti semiunciis conficiuntur. Si vero nobis certam et exploratam rationem demonstrare posses, qua ex octo argenti vnciis senis diebus puri auri, quod in ignibus etiam iteratis probum spectetur et inte-
 grum,

plinas egregium studium, in hoc Principe tanto laudandum magis, quanto maior illarum in Aula erat antea neglectus atque contemptus. Nam, vt de ceteris instrumentis nihil dicam, ne machinas quidem istas, quas vulgo *Globos* vocant, habebat Princeps, quibus ad has artes delatus vteretur; sed tales primum illi a Ioachimo Camerario ex Lipsia nostra mittebantur. *** Praecipue Astrologiae incensus inflammatusque amore,

Stellarum caelique plagis superisque vacauit,
magistro Io. Homilio, Mathematicarum disciplinarum et imprimis Astrologiae tum facile principe, Academiae Lipsicae fulgentissimo ornamento, quem propter praeclaram scientiam ipsi Carolo V. Caesari (Philippus Melanchthon) ***

C 3

disci-

grum, semiunciae duodecim ducerentur: utique non abs re existimaremus, te ad nos arcessere. Interea et animum tuum, quantum quidem ex litteris tuis animaduertere licet, nostri studium, ac promptam nobis gratificandi voluntatem benigne complectimur. Datae ex arce Annaeburgensi, III. Id. Decembr. An. -- LXXVII.

*** CAMERARIUS in Epist. ad Io. Homilium, Epist. Famil. Lib. IV. p. 374. *Globos meos accipies. Neque in promptu erat statim Bornuerianum auferre; et nimis ad usum paruum ille videbatur; et meis vt Illustrissimum Principem facile libenter-*

que patior: quos etiam opto tractando deteri, sicut a cupidis discendi solent elementorum libelli. Dixi igitur Dn. Secretario me subiectissime petere, vt illis Princeps vti velit tanquam propriis.

*** CAMERARIUS in Or. habita in declaratione Magistrorum, inferta SCHELHORNII, Viri Celeb. Amoenitatibus Litt. T. XIII. p. 456. *In quo genere fabricationem Homilii maximus, et non modo virtute praestantissimus, sed sapientia quoque excellentissimus Imperator, Diuus Carolus, Philippi filius, Maximiliani nepos, tanti fecit, vt et opus illius*

discipulum hunc Homilii vocat,) carissimum fuisse compe-
rimus. Sed neque favore erga Homilium, nec studio in
eius artem, Augustus Caesari quidquam concessit, ingenio
illius et multis atque diuersis operibus, dimensionum, ob-
seruationum, veluti que metationum caeli et terrae organis
adeo delectatus, vt et praemiis eum, et honoribus cumula-
ret atque ornaret, vixque alio familiarius vteretur.* Hoc
igitur tali magistro, quo vsque non illa diuini ingenii vis,
quo vsque non industriae summa contentio penetrauit? Sed
est in studiis quoque nemini magis, quam Principi, ne-
cessaria quaedam animi moderatio: et sapientia est, vt ille
ait,** retinere ex sapientia modum. Neque enim discat
Princeps, quod non sit in vsu habiturus. Ita vero Augu-
stus, sapientissimus et eruditissimus Princeps, vt ceterarum
artium intelligentiam, sic inprimis Astrologiae scientiam
voluit ad publicam vtilitatem transferre: quandoquidem,
Petro Ramo teste,*** etiam ad caelestium motuum emen-
datio-

*illius cunctis aliis, quae penes ipsum
eo tempore essent innumerabilia, an-
referret, et auctorem maiestatis suae
praecipuo favore complecteretur, et
diu multumque apud se versari vellet,
partim vt operis rationem et vsum
penitus ipso demonstrante perspiceret,
partim vt de sua etiam sententia il-
lud augetur et exornaretur. — —
Scimus in consiliis secretis, inter ser-*

*mones, quos haberet Imperator cum
intimis suis, saepe adfuisse, neque di-
missum esse Homilium. Scimus non
modo aditum illi in conclave Impera-
toris, sed ad cubile etiam patuisse.
Eamque ob rem Philippus Melanch-
thon, qui Homilium inprimis dilige-
bat, et faciebat plurimi, ioco familia-
ri Imperatorem Carolum discipulum
ipsius adpellabat.*

* CAME-

dationem animum, haud minor Iulio Caesare, adiunxisset, si nactus fuisset Sosigenem. Et nactus fuisset, si Homilio diuturnior vita contigisset.

Quae quum ita sint, Auditores, quid mirum, si noster hic Princeps studia ipsa litterarum tanto in honore habuit; si tantum in Academiis liberalitatis (nam e praefecturis ultra triginta millia florenum quotannis eius permisso soluebantur,****) effudit; si tam benigniter doctoribus publicis, tam benigniter disciplinae publicae alumnis prouidit. Qui tanti Principis tantus fauor nos omnes, qui in hac Vniuersitate litterarum versamur, acerrimis stimulis incitare debet ad studia doctrinae et virtutis colenda, ad obsequia legibus sapientissime conditis praestanda, ad veterem gloriam, huic nostrae scholae propriam, tuendam atque augendam.

His incitamentis accedit alia vel maior vel prior causa Tuam, FRIDERICE AVGVSTE, Princeps Elector

* CAMERARIVS loc. comm. p. 457. item PETRVS RAMVS Schol. Mathem. Lib. II. p. 66. Conf. SCHELHORNII narratio de vita et meritis Io. Homilii, l. c. p. 447 sq.

** TACITVS in Agricola.

*** RAMVS loc. comm. p. 67. Landgrauii (Vuilhelmi Hassi) mathematica organa Augustum, Saxoniae Electorem, pari amore Astrologiae

incenderunt, iam sua sponte et Homilio doctore vehementer incensum. — Augustum etiam ad caelestium motuum emendationem animum, illo Iulii Caesaris animo nil inferiorem, prae se ferre dicitur, si Sosigenem nanciscatur.

**** LANVS loc. comm. p. 28. WEISSIVS loc. comm. p. 136.

ctor Serenissime, Domine Clementissime, praesidium, et Serenissimi Poloniarum Principis Regii, qui nunc Saxoniae gubernaculis admotus est, et Principum Iuuentutis Serenissimorum, voluntas in nos propensissima. Deus Optimus Maximus Vos, cum Matre Patriae Indulgentissima, in vniuersae Saxoniae decus atque incrementum, quam diutissime praestet incolumes ac felices!

Iam vero, quoniam ita institutum est, vt hoc tempore legum praecepta recitentur ab eo, qui Academiae nostrae ab Actis est, agite, Commilitones, animis atque linguis fauete, eaque, quod facite, vita et exemplo porro exprimate! —

Nihil superest, quam vt inclutae quatuor Nationes de more secedant ad eligendos eos, quos in iure dicundo mihi adiutores, simulque fidei meae, quam integerrimam spondeo, testes esse velint. Hanc electionem Deus Opt. Max. fortunet, idemque Academiam esse saluam iubeat! Dixi.

Vc. 2757. 8

ULB Halle 3
002 691 590

SH

V. 18

Reko ✓

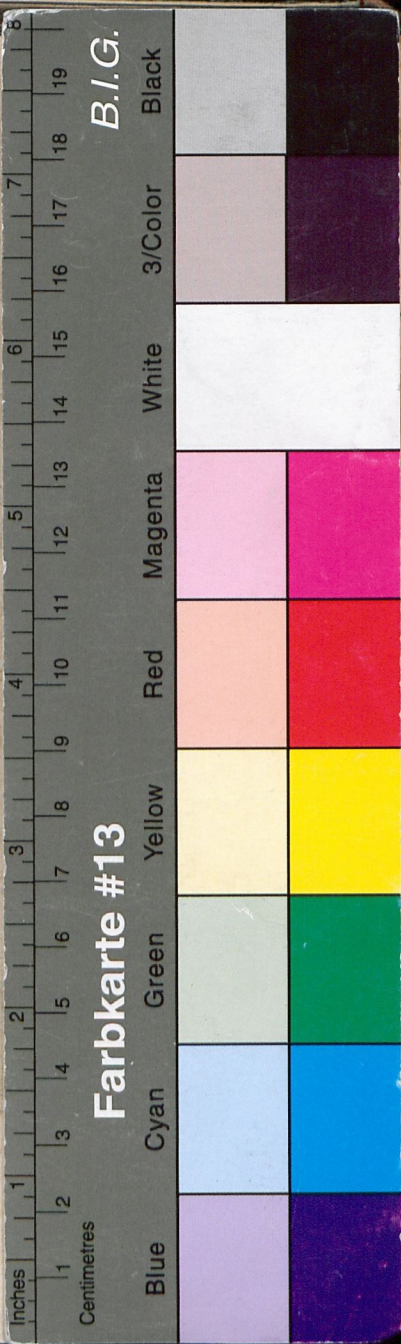
M.T.

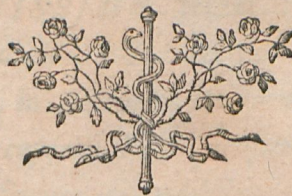

IOH. GOTTLOB BOEHMII
ACAD. LIPS. H. T. RECT. ET FAC. ART. DEC
DE
A V G V S T I
SAXONIAE DVCIS S. R. I. SEPTEMVIRI
SINGVLARI
IN
LITTERARVM ET ARTIVM STVDIA
AMORE
ORATIO
ANTE
LEGVM ACADEMIAE
PRAELECTIONEM
D. XX̄ IVNII A. R. S. MDCCLXIII
HABITA

LIPSIAE
EX OFFICINA HEINSIA